

„Knowledge and Wisdom“ – *Festschrift* k počtě Prof. M. Zeleného

Světově proslulý český ekonom, i v ČR číslo 1 v tabulce odborných publikací/citací (viz F. Turnovec, „Institucionální vědecký kapitál a individuální výkonnost v české ekonomické vědě“), Profesor Milan Zelený, byl v létě 2007 počtěn mezinárodní vědeckou komunitou oslavným svazkem (tzv. *Festschrift*), nazvaným *Advances in Multiple Criteria Decision Making and Human Systems Management: Knowledge and Wisdom* (Pokroky ve vícekritériálním rozhodování a řízení lidských systémů: znalost a moudrost). Jde zde o zcela unikátní počtu českému ekonomu a vědci v exilu.

Tento 400 stránkový svazek *Znalost a moudrost* odráží fundamentální odkaz práce a myšlení Prof. Milana Zeleného: lidské a společenské systémy a procesy jsou organicky a zásadně *vícerozměrné*, technokratická redukce reality do jednoduchých agregátních makro-funkcí nebo kritérií je vědecky nepřijatelná a z hlediska praxe kontraproduktivní. Profesor Zelený zasvětil svůj odborný život tvorbě a rozvoji neagregovaných a nezprůměrovaných mikro-přístupů ke studiu interaktivní ekonomie, rozhodování, organizace a řízení lidských a společenských systémů. Je iniciátorem a zakladatelem samostatných oborů Multiple Criteria Decision Making (MCDM) a Human Systems Management (HSM). Již přes 25 let rediguje vlivný globální časopis *Human Systems Management*.

Celá kniha, redigovaná dvěma Američany a Číňanem, je strukturovaná ve stejném duchu vícerozměrnosti, nejméně ve třech rovinách:

- 1- Multidisciplinarita příspěvků a studií
- 2- Multinárodní profil autorů a redaktorů
- 3- Multikulturní a multiúrovňová expozice: od filozofických základů až po empirické studie

Příspěvky jsou rozděleny do tří nosných tematických částí: 1. Multiple Criteria Decision Making; 2. Social and Human System Management; a 3. Information, Knowledge and Wisdom Management.

Z Úvodu citujeme:

„Je to právě rozpoznání vícerozměrnosti v rozhodování, ekonomice, optimalizaci, systémech, kybernetice a tvorbě i řízení znalostí, která nesou nepochybnou známku specifických přínosů Zeleného. Jeho celoživotní vášně pro vícerozměrnost z něho vytvořila podobně vícerozměrnou bytost, žijící v akademickém „multivesmíru“, pohybující se v bezhraničním světě mnoha kontinentů, kultur a zemí. Tato kniha je stejně diferencovaná a vícerozměrná jako její oslavenec a jeho práce. Profesor Zelený ztratil jakýkoliv respekt pro neprostopupné hranice a uměle vytvářené bariéry když překročil svoji první překážku již v r. 1967 - z rodného Československa (dnes již neexistujícího) do svých milovaných Spojených států.“

Kniha obsahuje příspěvky odborníků a vědců z překvapivě široké plejády zemí. Lze jmenovat USA, Čínu, Koreu, Nový Zéland, Singapur, Tchajvan, ale také Anglii, Řecko, Finsko, Izrael, Itálii, Polsko, Portugalsko, Švédsko a Slovensko. Není divu, že Prof. Zelený zůstává neznámý již jen v Česku.

Obzvláště výmluvná a informativní je např. studie Prof. A. E. Singera z University of Canterbury, nazvaná „Zeleného Řízení lidských systémů a pokroky v ideálech humanity“ (Zeleny's Human Systems Management and the Advancement of Humane Ideals). Jde o rozsáhlý a fundovaný rozbor Zeleného knihy z r. 2005, *Human Systems Management: Integrating Knowledge, Management & Systems*, odvozené z kořenů F. A. von Hayeka a jeho „problému“ dělby a reintegrace práce. Zelený rozšířil Hayekovy koncepce na dělbu a reintegraci znalostí (knowledge) a tak položil základy moderní ekonomie identifikací znalostí jako základní formy kapitálu.

Podobně inspirující je příspěvek Prof. Nicholase Maxwella z londýnské University College: „Osvícenství, Popper a Einstein“ (The Enlightenment, Popper and Einstein), kde tento vlivný filozof sleduje Zeleného progresi od dat a informací, přes znalosti, až po moudrost a osvícení. Končí citátem z Einsteina, že „Perfekce prostředků a nástrojů, spolu se zmatením účelů a cílů, je základní charakteristikou našeho věku.“ Nelze nesouhlasit.

V Česku zůstává *Knowledge and Wisdom* nepřeložena, tak jako zůstal nepřeložen i Zeleného manažerský „magnum opus“ *Human Systems Management* (World Scientific, 2005), ale i dalších 20 knih předchozích. I tak napsal pro Čechy alespoň několik knížek v češtině, třeba nedávnou *Neučte se z vlastních chyb...* (Ottovo nakl., 2007), *Cesty k úspěchu* (Čintámani, 2005), a na počátku 90. let ČSFR *očiima exilového ekonoma* a následnou *Ještě je čas*.

Festschrift zdůrazňuje a navazuje na Zeleného seminální práce v celé řadě oblastí, kde inicioval, zavedl nebo přispěl metodologie a techniky nejen vícekriteriálního rozhodování, ale i vícekriteriální simplexovou metodu, lineární multiobjektivní programování, De novo programování, osm typů optimality, kompromisní programování, znalostní fuzzy sets, řízení znalostí, sebe-produkující společenské systémy, spontánní společenská uspořádání, řízení vysokých technologií, teorie posunutého ideálu, rozpouštění konfliktů, vícerozměrné radarové diagramy, osmotické rostliny, anorganické precipitáty, atd. Kromě toho inicioval historické studie Trentowského Cybernetiky, Bogdanovy Tektologie, Leducovy Syntetické biologie, Smutsova Holismu, ale i celou řadu originálních příspěvků do podnikového řízení, strategie, systémové vědy, kybernetiky, autopoiesis, umělého života, multikriteriální teorie her, APL simulací, teorie společenských úsudků, ekonomie interakcí, ekonomie bez rozhodovacích kompenzací, atd. Většina těchto oborů a oblastí zůstávají v ČR dodnes neznámé, zřejmě vzhledem k 50leté izolaci.

Je zajímavé, že v některých vrstvách je Zelený v ČR stále rozpoznán jako iniciátor, teoretik a praktik metod kritické cesty (CPM) a řízení výzkumu vývoje pomocí metody PERT – tedy dávných prací z let 1964-67. Po roce 1968 byly jeho publikace v ČR úplně zakázány, staženy z oběhu a dokonce i citace jeho prací či pouhé zmínky jeho jména byly přes 30 let cenzurovány a po r. 1989 i nadále sebecenzurovány. V podstatě se komunistům a postkomunistům podařilo vymýt Zeleného jméno i jeho světoznámou práci z podvědomí české odborné veřejnosti. Teprve v posledních letech se pomalu a s rozpaky začínáme seznamovat s jeho tvorbou i osobností, i když převážně ze zahraničních zdrojů a mezinárodních uznání. Vždyť Prof. Milan Zelený dnes působí jako profesor na Fordham University v New Yorku (předtím na Columbia University), ale také na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a na Xidian University, v Xi'an, Čína. Kromě toho je Visiting Professor na Fu Jen University v Taipei, na Indian Institute of Technology v Kanpur, ale i na univerzitách v Neapoli, Turku, Padově a jinde po Evropě (v 70. letech v INSEAD Fontainebleau a EIASM Brussels). Je tedy skutečně globální profesor a snad i proto nadále neznámý v ČR.

Publikační fakta:

Advances in Multiple Criteria Decision Making and Human Systems Management: Knowledge and Wisdom
Editors: Y. Shi, D.L. Olson and A. Stam, IOS Press, May 2007, 407 pp., hardcover, ISBN: 978-1-58603-748-2, Price: US\$150 / €115 / £78

Z obsahu:

Part 1. Multiple Criteria Decision Making

- Multi-Objective Preferences and Conflicting Objectives: The Case of European Monetary Integration/ *M. Mistri*
- Multicriteria Routing Models in Telecommunication Networks – Overview and a Case Study/ *J.C.N. Clímaco, J.M.F. Craveirinha and M.M.B. Pascoal*
- Post-Merger High Technology R&D Human Resources Optimization Through the De Novo Perspective/ *C.-Y. Huang and G.-H. Tzeng*
- An Example of De Novo Programming/ *D.L. Olson and A. Stam*
- Multi-Value Decision-Making and Games: The Perspective of Generalized Game Theory on Social and Psychological Complexity, Contradiction, and Equilibrium/ *T.R. Burns and E. Roszkowska*
- Comparing Economic Development and Social Welfare in the OECD Countries: A Multicriteria Analysis Approach/ *E. Grigoroudis, M. Neophytou and C. Zopounidis*

Part 2. Social and Human System Management

- The Enlightenment, Popper and Einstein/ *N. Maxwell*
- Value Focused Management (VFM): Capitalizing on the Potential of Managerial Value Drivers/ *B. Ronen, Z. Lieber and N. Geri*
- Zelený's Human Systems Management and the Advancement of Humane Ideals/ *A.E. Singer*

- Outsourcing Risks Analysis: A Principal-Agent Theory-Based Perspective/ *H. Li and H. Zhang*
 - Mobile Technology: Expanding the Limits of the Possible in Everyday Life Routines/ *C. Carlsson and P. Walden*
 - Informed Intent as Purposeful Coordination of Action/ *M. Brännback*
 - Competence Set Analysis and Effective Problem Solving/ *P.-L. Yu and Y.-C. Chen*
- Part 3. Information, Knowledge and Wisdom Management**
- Information and Knowledge Strategies: Towards a Regional Education Hub and Highly Intelligent Nation/ *T.Y. Liang*
 - Needed: Pragmatism in KM/ *Z. Zhu*
 - Knowledge Management Platforms and Intelligent Knowledge Beyond Data Mining/ *Y. Shi and X. Li*
 - Continuous Innovation Process and Knowledge Management/ *J. Košturiak and R. Debnár*
 - An Exploratory Study of the Effects of Socio-Technical Enablers on Knowledge Sharing/ *S.Y. Choi, Y.S. Kang and H. Lee*
 - Urban System and Strategic Planning: Towards a Wisdom Shaped Management/ *L.F. Girard*
 - Digest® Wisdom: Collaborate for Win-Win Human Systems/ *N.C. Georgantzas*